

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 157/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

152/2009. (VI. 3.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) a budapesti lakos panaszos¹ 2009. március 23-án előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2009. június 3-án – Fráterné dr. Ferenczy Nóra testületi tag távollétében – megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

A panaszos a Testület elektronikus panaszbejelentő formanyomtatványán 2009. március 23-án terjesztette elő panaszát a vele szemben 2009. március 15-én foganatosított intézkedések miatt. A panaszt 2009. március 31-én, postai úton is megerősítette.

Előadása szerint az említett napon a Kossuth térről a rendőrök előállították, mert a miniszterelnök távozását követelte, pedig – álláspontja szerint – nem követett el szabálysértést. Sérelmei közt említi, hogy az előállítást végrehajtó rendőrök két oldalról fogták a karját és ráncigálták, holott ő nem állt ellen, és ezt közölte is a rendőrökkel. Az intézkedés során megbilincseltek, és a Gyorskocsi utcában lévő fogdába szállították. Itt a börtönorvos „megfenyegette”, hogy két rendőrrel levetkőzteti, majd a fogda egyik helyiségében meztelenre vetkőztették, és átnézték

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

testüreeit. Szintén sérelmezi, hogy a fogdán egy „ürülékszagú cellában” tartották órákon keresztül, és kérése ellenére nem telefonálhatott sem hozzátartozójának, sem ügyvédjének. Végül sérelmesnek tartja, hogy a mintegy hat órás fogvatartás során nem kapott enni.

A vele szemben intézkedést foganatosító rendőrök kapcsán a (...) azonosító számokat említi.

A panaszos beadványának postai úton történt megerősítésében sérelmeit fenntartotta, azokat azonos tartalommal ismét felsorolta, és kérte a Testület eljárását.

II.

A Testület a panasz elbírálásához szükséges információk beszerzése érdekében megkereséssel fordult Budapest rendőrfőkapitányához, aki az általa rendelkezésre álló dokumentumok mellett az alábbi tartalmú tájékoztatást nyújtotta.

1) A Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) hivatalvezetőjének válaszelevele a panaszossal szemben foganatosított intézkedésekkel összefüggésben az alábbiakról számol be.

A panaszban említett azonosító számok kapcsán a rendőrség megállapította, hogy 2009. március 15-én a (...) azonosító számot r. tzls., a BRFK Rendészeti Szervek Közrendvédelmi Főosztály beosztottja, a (...) azonosító számot r. ftörm., a BRFK XI. Kerületi Rendőrkapitányság beosztottja, valamint a (...) azonosító számot r. örgy., BRFK Rendészeti Szervek Közrendvédelmi Főosztály beosztottja viselte.

A levél megállapítása szerint a panaszban említett események idején, 9.30 és 10.00 óra között zajlott a Magyar Köztársaság lobogójának ünnepélyes felvonása és a Kossuth emlékmű koszorúzása. A Kossuth térre a Miniszterelnöki Hivatal rendelkezett közterület foglalási engedéllyel.

A terület lezárását a jelenlévő védett személyek biztonsága érdekében a BRFK a Köztársasági Őrezreddel közösen, annak irányítása mellett hajtotta végre. A Kossuth tér környékén a kordonrendszert személy- és létesítményvédelmi intézkedés keretében reggel 7 órára állították fel a Köztársasági Őrezred beosztottjai. Az ünnepségen részt venni szándékozók a Földművelésügyi és Vízügyi Minisztérium épülete előtt kialakított területről követhették nyomon az eseményeket.

A rendezvény helyszínére való bejutást beléptető kapukon keresztül bonyolították. A kapuknál tájékoztatást helyeztek el arról, hogy a rendezvény helyszínén milyen magatartást kell tanúsítani, illetve a helyszínre milyen tárgyakat nem lehet bevinni. A beléptetést a Köztársasági Őrezred állománya hajtotta végre, míg a ruházat- és csomagátvizsgálást őrző-védő vállalkozások munkatársai végezték.

A panaszos előállításával kapcsolatosan a válaszlevél az alábbiakat közli. A panaszos levetköztetésére a Gyorskocsi utcai fogdára való befogadás során került sor. Az előállítás helyét a 188-20/2009. TÜK számú biztosítási terv jelölte ki, amely alapján a Gyorskocsi utcai fogdán egy teljes épületszint ált rendelkezésre az előállítottak elhelyezésének céljából.

A válaszlevél hivatkozik a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 51. §-ának (3) bekezdésére, amelynek értelmében „az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított, elővezetett, visszatartott személyt fel kell világosítani az intézkedés várható időtartamáról. Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. Nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról, szükség esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.”

A 2009. március 15-én foganatosított előállítások végrehajtásával kapcsolatosan a BRFK hivatalvezetője levelében előadja, hogy az valamennyi érintett esetében – így a panaszosnál is – az alábbi rend szerint zajlott: az orvosi vizsgálatot követően az előállított személyeknél lévő tárgyakat letétbe helyezték, és ismételt ruházat-átvizsgálást hajtottak végre. A fogdai befogadást megelőző ruházat-átvizsgálásnak és a testfelület vizuális áttekintésének célja a fogdai rendkívüli események – önkárosítás, támadás, szökés – megelőzése. „Ennek érdekében el kell venni a hónaljba, a lábujjak közé rejtett zsilettet, önakasztásra alkalmas szövetet, fonalat, spárgát, a herezacskók alá rejtett drogot, illetőleg más, fogdában nem tartható szereket, gyógyszereket.” A fogdai befogadást megelőző ruházat-átvizsgálás során az előállított személyeket felszólították, hogy a náluk lévő tárgyakat helyezték letétbe, majd őket a ruházat-átvizsgálása idejére egy paraván („lefüggönyözött irodarész”) mögé küldték. Itt felszólították őket ruházatuk levetésére, amelynek eredményeként a befogadást végző fogdaőrnek lehetősége volt a személyek ruházatát anélkül átvizsgálni, hogy az előállítottak testéhez hozzáért volna. Ezt követően a fogdaőr megtekintéssel ellenőrizte, hogy az előállított személy visel-e a testén tiltott, támadásra vagy önkárosításra alkalmas tárgyat. A ruházat-átvizsgálást valamennyi személynél, így a panaszos esetében is azonos nemű fogdaőr végezte.

A válaszlevél tanúsága szerint a 2009. március 15-én, a Gyorskocsi utcai fogdán végrehajtott előállítások körülményeivel kapcsolatosan a BRFK-n belső vizsgálat folyt. Ez megállapította, hogy az említett napon eljáró fogdaőr – megfelelő eligazítás hiányában – az előállításra vonatkozó szabályok helyett a szigorúbb, fogdai befogadásra vonatkozó előírásokat alkalmazta, amikor az előállított személyek levetett ruházatát, ezt követően pedig testfelületét is átvizsgálta. Ez az intézkedés a vizsgálat megállapítása szerint aránytalan és indokolatlan volt.

Szintén megállapította a vizsgálat, hogy a BRFK Közbiztonsági Szervek Közrendvédelmi Főosztály Fogdaszolgálati Osztály vezetője mint a fogvatartásért felelős parancsnok helytelenül értelmezte a vonatkozó szabályokat, és nem

gondoskodott arról, hogy a szabálysértés miatt előállított személyek elhelyezése a megfelelő szabályok szerint történjen.

A vizsgálat konklúziója szerint „a befogadásra vonatkozó ruházat-átvizsgálási szabályok helytelenül kerültek alkalmazásra, mert előállított személy esetében csak a ruházat átvizsgálása szükséges”. A testfelület ruházat nélküli átvizsgálása a fogdába történő befogadáskor alkalmazandó eljárás, és szabálysértés elkövetése miatti előállítás nem minősül sem őrizetbe vételnek, sem szabálysértési őrizetnek.

Mivel a befogadás jog- és szakszerűségéért felelős parancsnok, és a befogadást végző beosztott nem a hatályos jogszabályoknak megfelelően járt el, velük szemben fegyelmi eljárás indult.

A panaszos előállítása kapcsán – az előállításról készült jelentés alapján – a rendőrség megállapította, hogy a jogairól és kötelességeiről való tájékoztatást a fogdában való elhelyezés előtt megkapta, szükségleteit az előállítás során bármikor jelezhette.

Belső vizsgálat eredményeként derült fény továbbá arra, hogy a Gyorskocsi utcai objektumban helyi intézkedésben nincs szabályozva, hogy az előállítottak jogainak – étkezés, hozzátartozó értesítése – biztosítása kinek a feladata, és hogy a jogok biztosítását vagy annak akadályait milyen módon dokumentálják.

A Gyorskocsi utcai fogdán – a tájékoztatás szerint – elsősorban őrizetbe vett és előzetes letartóztatásba helyezett személyeket tartanak fogva, és a kerületi rendőrkapitányságokkal ellentétben itt nincs ügyeletes tiszt, aki az előállított személyek jogainak biztosításaért felelős lenne. A fogdaőrség látja el az előállítottakat tájékoztatókkal, valamint a fogvatartott kérése, problémája esetén intézkedést kezdeményez, azt jelzi a helyszínen tartózkodó szabálysértési előadónak. Szabálysértés elkövetése miatt előállított személyek esetében az előadó nem rendelkezik úgynevezett rendelvényen a kapcsolattartásra jogosult személyekről, a kapcsolattartás módjáról vagy tilalmáról és az elhelyezési szempontokról, így ennek hiányában a fogdaőr nem tudhatja, hogy az előállított személy kivel tarthat kapcsolatot.

A levél szerint mindezek alapján megállapítható, hogy a fogdaőröknek sem joguk, sem kötelezettségük, sőt lehetőségük nem volt arra, hogy a fogvatartottak hozzátartozóinak értesítését elvégezzék.

A belső vizsgálat eredménye szerint egyébként a panaszos hozzátartozó értesítését fogvatartása során nem kérte.

A lefolytatott vizsgálat azt is megállapította, hogy azt sem szabályozza belső intézkedés, hogy ki a felelős a fogvatartott étkeztetéséért, ha az előállító helységben van, vagy ha kihallgatáson vesz részt. A kérdéssel összefüggésben az Országos Rendőrfőkapitány Közbiztonsági Főigazgatójának 26-326/3/2006 Ált. számú körlevele

tartalmaz egy mellékelt tájékoztatót, amely szerint az előállított személy 5 órát meghaladó fogvatartása esetén jogosult ételmelet *kérni*.

A válaszlevél tanúsága szerint az iratokban nincs dokumentált nyoma annak, hogy a panaszos a fogdaőrségtől ételmelet kért volna. A Gyorskocsi utcai fogda az említett napon 150 db konzerv étellel rendelkezett, amelyből más előállított személyeknek történt kiadás, és amennyiben a panaszos ilyen igényét jelezte volna, a fogdaőrség számára is biztosított volna ételmelet. A BRFK levele szerint megállapítást nyert, hogy a panaszos a 2009. március 15-én végzett meghallgatása során elkérte a meghallgatást végző rendőr asztalán tárolt saját ételmeletét, amelyet megkapott és el is fogyasztott továbbá, hogy az előadók ásványvízzel is megkínálták.

A panaszossal szemben a BRFK V. Kerületi Rendőrkapitányságán indult szabálysértési eljárás, amely során a panaszossal szemben 50 000 forint pénzbírságot szabtak ki. A határozat ellen a panaszos kifogással élt.

2) A válaszlevél mellékleteként a BRFK hivatalvezetője csatolta Budapest Rendőrfőkapitánya 01000/12945/2009. ált. számú egyedi utasítását a 2009. március 14-én 0 órától március 16-án 8 óráig tartó fokozott ellenőrzés elrendeléséről Budapest teljes területére.

Mivel a konkrét ügyben eljáró rendőrök intézkedéseiket – bár a fokozott ellenőrzés hatálya alatt, de – nem a fokozott ellenőrzés keretében, hanem az Rtv. egyéb, alább megjelölt rendelkezései alapján hajtották végre, az egyedi utasításban foglaltakat a Testület eljárása keretében nem értékelte.

3) A BRFK hivatalvezetője válaszlevelében megküldte a panaszossal szemben intézkedést foganatosító rendőr jelentését. A panaszossal szemben a BRFK XI. Kerületi Rendőrkapitányság állományába tartozó (...) r. ftőrm. hajtott végre a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 29. § (1) bekezdése alapján igazoltatást, a 31. § (1) bekezdése szerint ruházat-átvizsgálást és a 33. § (2) bekezdésének f) pont I. fordulata szerint előállítást, melynek során a 47. § értelmében vett testi kényszert és a 48. § b) és c) pontjai alapján bilincset alkalmazott.

Jelentése tanúsága szerint 2009. március 15-én, Budapest V. kerületében, a Kossuth Lajos téren, az állami ünnepségen látott el rendezvénybiztosítási feladatokat. A 9 óra 30 perckor kezdődő eseményeket – elmondása szerint – a tömeg kordonnal körbevett területről követhette nyomon a Kossuth tér és a Báthori utca találkozásánál, a Földművelésügyi Minisztérium előtti területen. 9 óra 32 perckor – amikor a Magyar Honvédség díszőrségének parancsnoka jelentett Sólyom László köztársasági elnöknek – a főtörzsrőrmester kiabálásra lett figyelmes a tömeg irányából.

A helyszínen lévő rendőrségi szolgálati gépkocsiból, kihangosítón keresztül hamarosan jól érthető felszólítás hangzott el a jogellenes cselekmény abbahagyására. Ezt követően azonban a kiabálás továbbra is hallható volt, ezért a szakaszparancsnok

vezetésével egy raj – tagjai között a főtörzsőrmesterrel – bement a békés tömegbe. Megjegyzése szerint a kiabálás még ekkor is tartott, és ez zavarhatta a békésen ünneplő embereket.

A tömegben a rendőrök a kiabáló személyt – azaz a panaszost – 9 óra 35 perckor felszólították, hogy hagyja abba a hangoskodást, ám a panaszos ennek nem tett eleget. A főtörzsőrmester megkérte a panaszost, hogy a rendőrökkel együtt menjen ki a tömegből, amire reagálva a panaszos hol elindult, hol megállt, ezért a főtörzsőrmester megfogta a karját az egyik oldalon, míg a r. zls. ugyanezt tette a másik oldalon, és az intézkedés biztonságos lefolytatásához kivezették a panaszost a tömegből. A panaszos a jelentés szerint eközben továbbra is azt kiabálta „Gyurcsány, takarodj! Hazaáruló!”

A tömegből kiérve a panaszos jelezte, hogy megy magától, ezért a rendőrök elengedték a karját, és a közelben álló rabszállító járműhöz kísérték. A panaszos a kiabálást ekkor hagyta abba.

A századparancsnok, r. fhdgy. adott utasítást a panaszos előállítására. A rabszállítóhoz érve a főtörzsőrmester elkérte a panaszos személyi igazolványát, míg a panaszos ruházatát és hátizsákját (...) r. tzls. vizsgálta át, amely során közbiztonságra veszélyes eszközt nem találtak.

Ezt követően a főtörzsőrmester közölte a panaszossal, hogy „szabálysértés továbbfolytatása miatt” elő fogja állítani a Gyorskocsi utcai fogdába, majd kezeit előre helyzetben megbilincselte.

A panaszost a jelentés szerint 10 óra 20 perckor adták át az intézkedő rendőrök a fogdában r. alezredesnek, illetve ellene az „egyesülési és gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése” szabálysértés elkövetése miatt feljelentést tettek.

A intézkedések végrehajtását és a kényszerítő eszközök alkalmazását felülvizsgáló parancsnok véleménye szerint a rendőri fellépés jogszerű és szakszerű volt, továbbá megfelelt az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelményének.

3) Az előállítás időtartamáról kiállított igazolás szerint a panaszos előállítása 2009. március 15-én 9 óra 35 perctől 15 óra 15 percig tartott. A panaszos nyilatkozata szerint az előállítás időtartama alatt sérülése és panasza egyaránt keletkezett.

4) Az orvosi vélemény megjegyzései szerint a panaszoson friss sérülés nyoma nem volt látható, és a panaszos rendőri bántalmazást panaszolt.

5) A panaszos meghallgatásáról 2009. március 15-én 12 óra 34 perctől kezdődően készült jegyzőkönyvben a panaszos az egyesülési és gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése szabálysértés elkövetését nem ismerte el, és a történetekkel kapcsolatosan az alábbi nyilatkozatot tette.

Elmondása szerint az említett napon a nemzeti ünnep miatt ment ki az utcára. Egyedül indult el, és bár később ismerősökkel találkozott, velük nem maradt együtt. A Kossuth térnél összegyűlt tömegben kb. 30-50 ember állt körülötte, akiket a panaszos nem ismert, de távolabb voltak ismerősei.

Az előadó kérdésére a panaszos elmondta, hogy őt és a körülötte állókat kordon választotta el a rendezvény helyszínétől, és erre a kijelölt és a rendezvény helyétől messze eső, kis területre is egyetlen beléptető kapukon keresztül lehetett bejutni.

Amikor a rendezvény elkezdődött a panaszos – elmondása szerint – észrevette Gyurcsány Ferenc miniszterelnököt, és azt kezdte kiabálni, „Gyurcsány, takarodj!”. Hamarosan arra lett figyelmes, hogy rendőrök „rohannak be” a tömegbe, akik belé karolva és lökdösve ráncigálták ki onnan. A panaszos köszönt a rendőröknek és kérdezte, hogy kik ők, és mit akarnak tőle, amire válaszul közölték, hogy velük kell mennie. A panaszos kérte a rendőröket, hogy ne ráncigálják őt.

A rendőrök egy, kb. 100 méterre álló szolgálati gépjárműhöz vitték a panaszost, ahol elkérték az iratait, átvizsgálták a ruházatát és a táskáját, majd pedig megbilincseltek. A panaszos kérdésére, hogy miért történik vele mindez, azt a választ adták, hogy a panaszos szabálysértést követett el, és azt tovább folytatta. A történeteket a panaszos elmondása szerint a rendőrök videokamerával rögzítették.

Ezt követően a panaszost a Gyorskocsi utcai fogdába szállították, ahol előbb orvosi vizsgálatnak vetették alá, majd „megmotozták” úgy, hogy meztelenre kellett vetkőznie, és ruházatát és csomagját is újra átvizsgálták. Ennek során nem találtak nála semmit, értékeit pedig le kellett adnia. Mindezek után helyezték el a fogdán, majd vitték a meghallgatásra.

Az előadó kérdésére a panaszos elmondta, hogy a Kossuth téren folyamatosan kiabált, és közben nem hallott rendőri felszólítást. Ezért is köszönt és kérdezte a hozzá lépő rendőröktől, hogy kik ők, és mit szeretnének tőle, amire válaszul a rendőrök felszólították, hogy ne álljon ellen, ami a panaszos elmondása szerint neki eszébe sem jutott.

Amikor a tömegből kifelé „tuszolták”, a rendőrök akkor sem jelölték meg az intézkedés okát, csak a rabszállító járműnél adták azt a választ, hogy a panaszos szabálysértést követett el, még hozzá folytatólagosan. Ezzel indokolták azt, hogy megbilincseltek és előállították. Álláspontja szerint az egész eljárást „információhiány” jellemezte, és azt, hogy a Gyorskocsi utcába szállítják, már az autóban tudta meg.

A rendőri intézkedés során elmondása szerint nem sérült meg, a kezén lévő sebeket a bilincs okozta. Hozzáfűzte, hogy bár kérte, a fogvatartás során hozzátartozóit nem tudta értesíteni. A szabálysértés elkövetését nem ismerte el.

A meghallgatás végén utalt az Országgyűlési Biztos OBH 5642/2008. számú ügyben kialakított véleményére a bekiabálással kapcsolatosan.

6) A Testület megtekintette a rendőrség által megküldött videofelvételeket is. A felvételeken az látszik, hogy a miniszterelnököt szidalmazó és lemondását követelő panaszost a körülötte álló, a kormányzattal vélhetően szimpatizáló személyek részéről több fizikai atrocitás is érte: lökdösték, leverték a szemüvegét, az egyik jelenlévő befogta a száját, egy másik személy a panaszos fejét tarkójánál fogva lenyomta, és tenyerével az arcát erővel eltolta. A panaszos a száját befogó személy kezét eltolta, a többi atrocitásra pedig kizárólag szóban reagált. A miniszterelnökkel kapcsolatos negatív véleményét ezen események közepette is többször és hangosan kifejezésre juttatta.

Azt követően, hogy a rendőrség a tömegbe behatolt, a következő párbeszéd zajlott le a rendőrök és a panaszos között.

Rendőrk: Figyeljen, figyeljen...

Panaszos: Kik maguk, és mit akarnak?

Rendőrk: Igazoltatni fogjuk itt. A törvényekre hivatkozva, jó?

Panaszos: Ön meg kicsoda?

Rendőrk: Majd felírhatja a jelvéyszámunkat, jó? Jöjjön!

Panaszos: Mit szeretnének velem csinálni?

Rendőrk: Kint fogjuk igazoltatni, jó?

Rendőrk: Csak menjünk ki, hogy ne itt a tömegben...

Rendőrk: Adatvédelmi törvény miatt kint fogjuk igazoltatni.

Panaszos: Nagyon szívesen eleget teszek. (A közben a hátizsákját megragadó rendőrhöz fordulva) Elengedné a táskámat, ne ráncigáljon!

Rendőrk: Akkor jöjjön.

A panaszos ezt követően egyértelműen és határozottan elindult kifelé a rendőrökkel, menet közben is azt kiabálva, hogy „Gyurcsány, takarodj!”. A rendőrök két oldalról a karját fogták, noha ekkor még a panaszos nem torpant meg. Menet közben a következő párbeszéd alakult ki:

Panaszos: Legyen szíves elengedni. Ehhez nincs joga.

Rendőrk: Nem engedem, szabálysértést követett el.

Panaszos: Nincs joga. Megyek magamtól.

Rendőrk: Felszólítás ellenére tovább folytatja.

Panaszos: Megyek magamtól.

Rendőrk: Jöjjön!

Panaszos (megállva és feltartott kézzel hátra fordulva az intézkedést videón rögzítő rendőrhöz): Legyen szíves videóra venni, hogy megyek magamtól.

Kísérő rendőrök: Menjen / jöjjön.

Panaszos: Ne lökdössön, megyek, mondom, megyek, de nem lehet lökdösni.

Ezt követően a rendőrök és a panaszos tovább folytatják útjukat a rabszállító felé, miközben a panaszos továbbra is hangosan kiabálja, hogy „Gyurcsány, takarodj!”, illetve hogy „hazaáruló”.

III.

A Testület vizsgálata során megállapította, hogy a panaszban említett intézkedések érintették a panaszos szabad véleménynyilvánításhoz való jogát, személyi szabadságát, emberi méltóságát és tisztességes eljáráshoz való jogát az alábbiak szerint.

1) A panaszos *előállítása* kapcsán a következők állapíthatók meg.

a) A panaszolt eseménysor állami rendezvényhez, a Magyar Köztársaság lobogójának ünnepélyes felvonásához és a Kossuth emlékmű koszorúzásához kapcsolódott. A BRFK levelének tanúsága szerint a Kossuth térre a Miniszterelnöki Hivatal *közterület-foglalási engedéllyel* rendelkezett.

Önmagában abból a tényből, hogy a közterületet az ünnepség szervezője, a Miniszterelnöki Hivatal nem a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (a továbbiakban: Gytv.) szerinti bejelentés, hanem közterület-foglalási engedély alapján használta, megállapítható, hogy a panaszolt eseménysor idején, a Kossuth téren nem a Gytv. hatálya alá tartozó rendezvény zajlott.

Ezen túlmenően is nyilvánvaló, hogy az állam, illetve az azt megtestesítő állami szerv a gyülekezési jognak mint alkotmányos alapjognak az alanya nem lehet, így az ünnepélyes zászlófelvonás és a Kossuth emlékmű koszorúzása a Gytv. alapján legfeljebb kulturális rendezvénynek tekinthető.

Felvethető természetesen, hogy azok az állampolgárok, akik abból a célból jelentek meg a Kossuth téren, hogy a rendezvényt megtekintsék, gyülekezési jogukkal éltek, hiszen egy nyilvános térben valamely közüggyel kapcsolatos véleményük (a Magyar Köztársasággal vagy annak kormányával való azonosulásuk, egyetértésük) kifejezése céljából gyűltek össze. Ezzel kapcsolatban azonban arra kell felhívni a figyelmet, hogy az aktuális kormánnyal egyet nem értők sem zárhatók el attól a lehetőségtől, hogy egy állami ünnepen (illetve annak közelében) való megjelenéssel, és a rendezvényen részt vevő politikusok, közszereplők bírálatával juttassák kifejezésre ellentétes nézeteiket.

Míg egy a Gytv. szerint bejelentett rendezvény esetén nyilvánvaló, hogy az állami intézményvédelmi kötelezettség keretében a bejelentő által megjeleníteni kívánt véleménynek kell valamiféle elsőbbséget nyújtani, védelmet biztosítani, addig egy állami rendezvényhez ilyen módon kapcsolódó véleménynyilvánítások esetében se a kormánnyal egyetértő, se az azt bíráló nézeteknek nincs primátusa, az állami szervek mindkétféle vélemény kinyilvánítását kötelesek biztosítani. Jelen ügyre vetítve ez azt jelenti, hogy a panaszos nem zavarta jobban a véleménynyilvánításban a

körülötte állókat, mint azok őt, sőt kimondható, hogy míg a panaszos mindvégig megmaradt a verbalitás szintjén, addig a körülötte állók sokkal drasztikusabb módon avatkoztak az ő véleménynyilvánítási szabadságába.

Mivel pedig a Kossuth téren nem volt a Gytv. szerinti rendezvény, az ellentétes vélemények között pedig nem volt olyan, amelynek a másikkal szemben bármilyen körülmény alapján többlet-védelmet élvezett volna, fogalmilag kizárt, hogy a panaszos elkövethette volna a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Szabálysértési törvény) 152/A. §-ában meghatározott szabálysértést, az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértését (amely szerint, aki más gyülekezési jogának gyakorlásában jogtalanul akadályoz, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható).

Mivel pedig fogalmilag kizárt volt a kérdéses szabálysértés elkövetése, ezért nem lehetett jogszerű a panaszos előállítása sem, amelyet a rendőrség az Rtv. 33. §-a (2) bekezdésének f) pont I. fordulata alapján foganatosított arra való hivatkozással, hogy a panaszos a szabálysértést felszólítás ellenére folytatta.

b) A Testület megállapítása szerint az előállítás nem lett volna jogszerű még abban az esetben sem, ha a panaszos magatartása meg is valósította volna a rendőrség által hivatkozott szabálysértést az alábbiakra tekintettel.

Az eseményről készült rendőri jelentés szerint a helyszínen lévő rendőrségi szolgálati gépkocsiból, kihangosítón keresztül jól érthető felszólítás hangzott el a jogellenes cselekmény abbahagyására. Ezt követően azonban a kiabálás továbbra is hallható volt, ezért a szakaszparancsnok vezetésével egy raj – tagjai között a főtörzsőrmesterrel – behatolt a tömegbe. A jelentés szerint a tömegben a rendőrök a kiabáló panaszost 9 óra 35 perckor felszólították, hogy hagyja abba a hangoskodást, ám a panaszos ennek nem tett eleget, és ezután került sor a tömegből való kivezetésére.

Az Rtv. 33. § (2) f) pontjának I. fordulata szerint „A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, [...] aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja”. A felvételek alapján a Testület a felszólítással kapcsolatban az alábbiakat állapította meg.

Egy az eseményektől távolabb álló, hangszórókkal felszerelt rendőrségi gépkocsiból az alábbi, általános jellegű közlés hangzott el: „Felhívom szíves figyelmüket, hogy jogsértő cselekményük akadályozza az állami rendezvény zavartalan, békés lefolyását. Felszólítom Önöket, hogy jogsértő cselekményüket hagyják abba, tegyenek eleget a rendezők, illetve a rendőrség biztonságra vonatkozó felhívásának. A törvény nevében felszólítom Önöket, hogy jogsértő cselekményüket hagyják abba, ellenkező esetben a rendőrség Önökkel szemben kényszerítő eszközt fog alkalmazni.”

A kiabálás helyszínén a felvételek tanúsága szerint ez az általános felszólítás nem volt hallható sem a panaszos, sem a körülötte állók számára, figyelembe véve azt is, hogy

dulakodás és kölcsönös kiabálás is kialakult. A rendőri jelentés szerint „jól érthető” felszólítás tehát a tömegben kialakult helyzetre tekintettel nem volt megfelelő, ráadásul a jogsértő cselekmény abbahagyására szólt annak konkrét megjelölése nélkül, hogy milyen jellegű cselekményre gondolnak a rendőrök, aminek azért van jelentősége, mert amint azt szintén a felvételek igazolják, a panaszossal szemben több, jogsértés gyanúját felvető cselekményt követtek el a körülötte állók. Jellemző a helyzet bizonytalanságára, hogy a panaszos kivezetésében részt vevő rendőrök egyike a felvételeken jól hallhatóan aziránt érdeklődik már a sün alakzat felvétele után, hogy kit is kell tulajdonképpen kivezetni a tömegből.

Az a felvételtől egyértelműen kiderül, hogy a jelentésnek az az állítása, amely szerint a tömegbe behatoló rendőrök személyesen, közvetlenül is felhívták a panaszost a kiabálás abbahagyására, nem felel meg a valóságnak. A panaszost a rendőrök arra hívták fel, hogy igazoltatás céljából hagyja el a tömeget, aminek eleget is tett. A felvételeken jól látszik, hogy a panaszos többször megkérdezi, mit szeretnének tőle a rendőrök, erre a kérdésre azonban az eljáró rendőröktől egyszer sem kapja azt a választ, hogy fel kell hagynia a bekiabálással. Csak annyit mondanak neki, hogy igazoltatni fogják, mégpedig az adatvédelmi törvény betartása érdekében a tömegén kívül. Az, hogy szabálysértést követ el, amelyet felszólítás ellenére is folytat, csak akkor hangzik el, amikor már útban a rabszállító felé azt kéri, hogy az intézkedő rendőr őt engedje el, azonban ekkor sem jelölik meg a rendőrök, hogy milyen szabálysértésről van szó.

A Testület megjegyzi, hogy az intézkedő rendőröknek különös körültekintéssel kellett volna eljárni az abbahagyásra történő felszólításkor, hiszen az előállítás jogalapjának lényeges eleme, hogy az érintett felszólítás ellenére nem hagyja abba a szabálysértés elkövetését. Elvárható lett volna tehát, hogy a panaszost körülvevő rendőrök a hosszabb párbás kezdetekor felszólítsák a panaszost, hogy a kiabálást hagyja abba, azonban ez nem történt meg, emiatt a Testület megítélése szerint érvényesen nem lehet az Rtv. 33. §-a (2) bekezdésének f) pontja I. fordulatára hivatkozni az előállítás okaként.

Szintén az előállítás jogszerűsége ellen szól, hogy az annak alapjául hivatkozott jogszabályi hely nem kötelező jelleggel írja elő az előállítást, hanem mérlegelés alapján. Ez azt jelenti, hogy a rendőrnek még abban az esetben sem kötelező előállítani az intézkedés alá vont személyt, ha az felszólítás ellenére valóban nem hagy fel a szabálysértő magatartással. A mérlegelés alapján foganatosított intézkedések esetében kiemelt jelentősége van az arányosság követelményének. Az Rtv. 15. §-a értelmében több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással jár. Tekintettel arra, hogy a felvételek alapján kijelenthető: panaszos – szemben azzal, amit a rendőri jelentés állít – nem szegült szembe a rendőri intézkedéssel és együttműködő volt, az arányosság követelményének az felelt volna meg, ha az igazoltatását követően őt a rendőr feljelenti a hivatkozott szabálysértés miatt, és ezt a tényt vele közli. Az előállítás csak akkor lett volna arányos (abban a hipotetikus

esetben, ha a panaszos magatartása ténylegesen megvalósított volna valamilyen szabálysértést), ha a panaszos ezt követően továbbfolytatja a magatartást.

Fentiekre tekintettel a Testület arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos előállítása a Kossuth térről a panaszosnak az Alkotmány 61. §-ában biztosított véleménynyilvánítási és az Alkotmány 55. §-ában foglalt személyes szabadsághoz fűződő jogának sérelmét valósította meg.

A Testület tekintetbe vette az állampolgári jogok biztosának OBH 2624/2009. számú ügyre vonatkozó jelentésében megfogalmazott következtetését, amely szerint „objektíve lett volna lehetőség arra, hogy a különböző véleményt megfogalmazó személyek véleménynyilvánítási szabadságát egyaránt biztosítva, [őket] egymástól megfelelő távolságban helyezték el. Ezzel a különböző véleményt megfogalmazók egymástól távolabb, egymás minimális zavarásával élhettek volna szabadságjogukkal. Egyszerűbben: az érintettek biztonságát szem előtt tartva, a bekiabálók számára a tömegtől távolabb lehetett volna lehetőséget biztosítani véleményük kifejtésére.” Ez lett volna az a megoldás, amellyel a rendőrség a jogállamiság követelményeinek megfelelően kezelhette volna az ellentétes véleményt vallók között kialakult konfliktust, nem pedig úgy, hogy a vélemények között tartalmi alapon különbséget téve az egyik véleményt megfogalmazóinak személyi szabadságát elvonja.

Noha az előállítás jogszerűségének hiánya minden további, az előállításból következő intézkedést jogszerűtlenné tesz, az eset tanulságai és kiemelt jelentősége miatt a Testület úgy véli, hogy szükséges a további intézkedések alapjogi elemzése is.

2) *A panaszossal szemben foganatosított kényszerítő eszközök* kapcsán a következő állapítható meg.

A videofelvételek nem támasztják alá a rendőri jelentésben foglaltakat. Miután a panaszos azon kérdésére, hogy mit szeretnének tőle, az intézkedő rendőr elmondta, hogy a tömegén kívül kívánják igazoltatni, a panaszos azt válaszolta, „nagyon szívesen eleget teszek”, majd miután kérésére a másik intézkedő rendőr elengedte hátizsákjának pántját, elindult kifelé a tömegből. Nem felel meg az objektíve ellenőrizhető valóságnak, hogy „hol elindult, hol megállt”, nem lehet tehát helytálló a rendőri jelentés azon kitétele, hogy ezért fogták meg a rendőrök a jobb és bal karját.

Megtorpanni a panaszos csak több méter megtétele után torpant meg, ekkor éppen azért, mert vitája alakult ki az intézkedő rendőrökkel abban a kérdésben, hogy a vele szemben alkalmazott testi kényszer jogszerű-e. Még e vita közben is haladt abba az irányba, amelybe a rendőrök vezették, és csak akkor állt meg, amikor hátrafordult a felvételt készítő rendőrhöz, azt kérve, hogy videózza le, hogy megy magától is.

Az Rtv. 47. §-a alapján a rendőr az ellenszegülés megtörésére alkalmazhat testi kényszert. A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 58. §-ának (2) bekezdése alapján a

kényszerítő eszközök alkalmazása során ellenszegülésnek kell tekinteni azt a célzatos, fizikai erő kifejtéssel járó tevékenységet, amely a rendőrt jogszerű intézkedésének megkezdésében, folytatásában vagy befejezésében akadályozza. A felvételek megtekintése alapján a Testület számára egyértelművé vált, hogy a panaszos ilyen jellegű magatartással nem adott okot a testi kényszer alkalmazására, sőt éppen azért nem volt zökkenőmentes a rabszállítóhoz való vezetése, mert a tömegből való kivezetését követően, amikor már szabad területen haladt, sérelmezni kezdte, hogy miért fogják és tolják a rendőrök a rabszállító felé.

A rendőri jelentés szerint a panaszos megbilincselésére szökésének és támadásának megakadályozása érdekében került sor az Rtv. 48. §-ának b) és c) pontjai alapján, a rendőri jelentés azonban nem tartalmaz egyetlen olyan momentumot sem, amely e veszélyek fennállására utalt volna az intézkedő rendőrökkel együttműködő és magánál közbiztonságra veszélyes eszközt nem tartó panaszos részéről, a bilincselés feltételei ezért a Testület szerint nem álltak fent.

A fentiek alapján a Testület arra a következtetésre jutott, hogy a panaszossal szemben indokolatlanul alkalmaztak kényszerítő eszközt, ami az Alkotmány 54. §-ában foglalt emberi méltósághoz való joga sérelmét jelenti.

3) A panaszos *befogadásának körülményeivel* kapcsolatosan az alábbiak állapíthatók meg.

a) A panaszos sérelmezi, hogy a fogda egyik helyiségében meztelenre vetkőztették, és megnézték a testüregéit. A rendőrség a panaszossal és társával szemben foganatosított intézkedések médiavisszhangjára való tekintettel, az eseménysorral kapcsolatban belső vizsgálatot rendelt el.

A vizsgálat megállapította, hogy a kérdéses napon eljáró fogdaőr – megfelelő eligazítás hiányában – az előállításra vonatkozó szabályok helyett a szigorúbb, fogdai befogadásra vonatkozó előírásokat alkalmazta, amikor az előállított személyek levetett ruházatát, ezt követően pedig testfelületét is átvizsgálta. Ez az intézkedést a vizsgálat megállapítása szerint aránytalan és indokolatlan volt.

Szintén megállapította a vizsgálat, hogy a BRFK Közbiztonsági Szervek Közrendvédelmi Főosztály Fogdaszolgálati Osztály vezetője mint a fogva tartásért felelős parancsnok helytelenül értelmezte a vonatkozó szabályokat, és nem gondoskodott arról, hogy a szabálysértés miatt előállított személyek elhelyezése a megfelelő szabályok szerint történjen, ne pedig a fogdába történő befogadás szigorúbb, általános szabályai alapján.

A rendőrség közleménye szerint (http://www.police.hu/friss/BRF-20090318_90.html) a befogadás szakszerűségéért felelős osztályvezető, a befogadást végrehajtó fogdaőr és a szabálysértési eljárást lefolytató két előadóval szemben fegyelmi eljárás indult.

b) A jogszabályi helyzet áttekintése után a Testület – a rendőrség következtetéseivel nagyrészt egybehangzóan – az alábbiakat állapította meg.

Az Rtv. 33. §-a alapján előállított személyek helyzetére – jogaira, kötelezettségeire – nem vonatkozik részletes szabályozás.

Az Rtv. 97. §-a (1) bekezdésének h) pontja értelmében az előállított is fogvatartottnak minősül. A fogvatartott bizonyos alapvető jogait rögzíti az Rtv. A törvény 18. §-ának (1) bekezdése kimondja: a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e joggal élhessen, az értesítési kötelezettség a Rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalkorú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.

A (2) bekezdés értelmében a Rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogvatartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról. A sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartottat orvosi ellátásban kell részesíteni.

A (3) bekezdés szerint a fogvatartott jogait csak annyiban lehet korlátozni, amennyiben az a szökés vagy elrejtőzés, a bizonyítási eszközök megváltoztatásának vagy megsemmisítésének megakadályozását, újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését, illetőleg az őrzés biztonságát, a fogda rendjének megtartását szolgálja.

Az Rtv. az előállított vonatkozásában ezen túlmenően kimondja, hogy az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani [33. § (4) bekezdés].

A Szolgálati Szabályzat 51. §-a ezeket a rendelkezéseket azzal egészíti ki, hogy az előállított személyt előállító vagy biztonságos őrzését szolgáló más helyiségben kell elhelyezni. Az azonos ügyben előállítottakat el kell különíteni. Ha az előállító helyiségben előállított személy van, gondoskodni kell az állandó őrzéséről. E szakasz (2) bekezdése szerint az előállító helyiségben történő elhelyezés, nyilvántartás és őrzés végrehajtásának feltételeit a rendőri szerv vezetője biztosítja.

A (3) bekezdés kimondja: az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított, elővezetett, visszatartott személyt fel kell világosítani az intézkedés várható időtartamáról. Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. Nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról, szükség esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.

A korábbi Szolgálati Szabályzatban [a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III. 1.) BM rendelet] szerepelt egy rendelkezés („az előállított, elővezetett személy ellátására a fogva tartottakra vonatkozó szabályok megfelelően irányadók”),

amely alkalmazhatóvá tette a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet (a továbbiakban: Fogdaszabályzat) szabályait az előállítottakra is. A hatályos Szolgálati Szabályzat elfogadásakor ez a rendelkezés kimaradt, így az előállítottak státuszát csupán a fent idézett „maroknyi” norma szabályozza, mivel a Fogdaszabályzat „fogvatartottokról” beszél, azok közé pedig az előállítottak nem tartoznak [1. § (1) bekezdés: „E rendelet alkalmazásában fogvatartott a bűnügyi, a szabálysértési, a közbiztonsági őrizetes, az előzetesen letartóztatott, valamint az elítélt és a szabálysértési elzárást töltő, amennyiben számára a fogvatartás helyéül rendőrségi fogdát jelöltek ki”].

A Fogdaszabályzat 16. §-ának (1) bekezdése szerint befogadásakor a fogvatartott ruházatát át kell vizsgálni, szükség esetén motozásnak vethető alá. A motozás elvégzésével azonos nemű személyt kell megbízni. A motozás indokolt esetben kiterjedhet a testüreges orvos általi átvizsgálására is. A vizsgálatok során más fogvatartott, a motozásnál a fogvatartottal ellentétes nemű személy sem lehet jelen.

Ez az a rendelkezés, amelynek alapján a panaszost a rendőrök levetkőztették és testüregesit megnézték, azaz megmotozták. Bár a BRFK levele nem nevesíti a panaszos által elszenvedett intézkedést, a Testület értelmezésében nyilvánvalóan nem tekinthető a *ruházat* átvizsgálásának a meztelen test szemrevételezése, így a Testület attól függetlenül motozásnak tartja az intézkedést, hogy a panaszos testét az eljáró rendőrök nem érintették meg. A Fogdaszabályzat nem ismer a ruházatátvizsgálás és a motozás közötti átmenetet jelentő jogintézményt, és mivel a meztelen test szemrevételezéssel való ellenőrzése a ruházat átvizsgálásánál mindenféleképpen többet jelent, így csak motozásnak minősülhet.

c) A Testület a rendőrség megállapításait két szempontból kívánja kiegészíteni, illetve korrigálni. A rendőrségi vizsgálat arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos motozása „aránytalan és indokolatlan volt”, a Testület véleménye szerint azonban az arányosság és indokoltság kérdése csak akkor merülhet fel, ha az intézkedésnek van jogalapja. Jelen esetben a panaszossal, mint előállított személlyel szemben a Fogdaszabályzat nem volt alkalmazható, így vizsgálatának a jogalapja sem volt meg, ezért az arányosság és indokoltság kérdése az ő esetében fel sem merülhetett: a vele szemben foganatosított intézkedés jogtalanak minősítendő.

Az arányosság kérdése akkor merülne fel, ha az előállított személyt is meg lehetne motozni. Ezzel és a ténylegesen a Fogdaszabályzat hatálya alá eső fogvatartottakkal összefüggésben a Testület arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy a Fogdaszabályzat elsődlegesen ruházatátvizsgálást ír elő, és csak *szükség esetén* teszi lehetővé a motozást. A panaszossal kapcsolatban a rendelkezésre álló iratokban semmi nem mutatott arra, hogy szükséges lett volna megmotozni (önkárosításra vagy a fogvatartás biztonságának veszélyeztetésére alkalmas tárgyat próbált a testfelületén becsempészni), így motozása még akkor sem felelt volna meg a szükségesség és arányosság követelményeinek, ha egyébként arra lett volna megfelelő jogalap.

A motozás az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázónak tekinthető eljárás, amely csak abban az esetben lehet jogszerű alapjog-korlátozás, ha megfelelő jogalap birtokában és az arányosság követelményét szem előtt tartva fogatosítják.

Jelen esetben ezek a feltételek nem álltak fenn, ezért a Testület megállapította, hogy a jogalap nélkül végrehajtott motozás az Alkotmány 54. §-ának (2) bekezdésében tilalmazott megalázó bánásmódnak minősül, amely súlyos mértékben sértette a panaszos emberi méltósághoz fűződő jogát.

A Testület emellett felhívja a figyelmet arra a jogbizonytalanságra, amelyet az előállítottak – mint személyi szabadságuktól megfosztott személyek – helyzetének szabályozatlansága okoz. Egy ilyen súlyú jogkorlátozás esetén elengedhetetlen, hogy az érintettek státuszát, jogait és kötelezettségeit részletes normák rendezzék. A probléma megoldása érdekében a Testület jelezni fogja aggályait az Igazságügyi és Rendészeti Miniszternek.

4) A *hozzátartozó és az ügyvéd értesítésének elmaradásával* kapcsolatban a Testület a következőket állapította meg.

A panaszos azt állítja, hogy kérése ellenére nem telefonálhatott sem hozzátartozójának, sem ügyvédjének. A BRFK levele szerint a belső vizsgálat azt állapította meg, hogy a panaszos hozzátartozó értesítését nem kérte.

a) A Testület a két kérdést külön vizsgálva, a hozzátartozó értesítése vonatkozásában a következő megállapításra jutott. A belső vizsgálat és a panaszos elmondása között ellentmondás van, amely azonban a panaszos mint eljárás alá vont személy meghallgatásáról szóló, 01805/2161-1/2009/szabs. számú jegyzőkönyv alapján megnyugtatóan feloldható, mégpedig a panaszos javára. A jegyzőkönyv 4. oldalán a panaszos a következőket mondja: „A hozzátartozóimat nem tudtam értesíteni, ennyit szerettem volna hozzáfűzni, nem volt lehetőségem, bár kértem.”

Egyrészt nem életszerű, hogy a panaszos ezt a kérdést felhozta volna a kihallgatása során, ha korábban nem kérte volna a hozzátartozók értesítése lehetőségének biztosítását, másrészt a jegyzőkönyvet az előadó 13 óra 15 perckor lezárta, a panaszos pedig az előállításra vonatkozó igazolás szerint még több mint két órán keresztül, 15 óra 45-ig volt fogva tartva. Bizonyosan volt tehát két és fél óra, amikor a rendőrségnek tudomása volt arról, hogy a panaszos nem tudta értesíteni a hozzátartozóit.

Az Rtv. már idézett 18. §-ának (1) bekezdése kimondja: a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a Rendőrséget terheli.

A fogvatartott személy szempontjából érdektelen, hogy ez a fogva tartásért felelős személy vagy a szabálysértési előadó feladata, a törvény a rendőrségre telepíti az értesítési jog érvényesítésének kötelezettségét. A rendőrség jelen ügyben e kötelezettségének nem tett eleget, ami a Testület szerint a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának súlyos sérelmét jelenti.

A Testület e vonatkozásban külön fel kívánja hívni a figyelmet, hogy elfogadhatatlan az a – BRFK válaszlevelében foglalt – azon érvelés, amely szerint mivel a Gyorskocsi utcai fogdán – a kerületi rendőrkapitányságokkal ellentétben – nincs ügyeletes tiszt, aki az előállított személyek jogainak biztosításáért felelős lenne, és mivel a szabálysértés elkövetése miatt előállított személyek esetében az előadó nem rendelkezik a kapcsolattartásra jogosult személyekről, a kapcsolattartás módjáról vagy tilalmáról, a fogvatartottakkal közvetlen kapcsolatba kerülő fogdaőröknek sem joguk, sem kötelezettségük, sőt lehetőségük sincs arra, hogy a fogvatartottak hozzátartozóinak értesítését elvégezzék.

Az Rtv. egyértelmű kötelezettséget telepít a fogvatartottak hozzátartozóinak értesítésével kapcsolatban a rendőrségre. Elképzelhető, hogy nem a fogdaőrök a legalkalmasabbak e fogvatartotti jog garantálására, de a rendőrségnek alapvető kötelessége minden olyan intézményben biztosítani a megfelelő mechanizmusokat, ahol bármilyen, Rtv. szerinti fogva tartást foganatosítanak. A Testület álláspontja szerint ez a kötelezettség különösen hangsúlyosan merül fel egy olyan intézmény esetén, amelyet kifejezetten kijelöltek arra a célra, hogy az aznap előállításra kerülő személyeket befogadja.

b) Az ügyvéd értesítésével kapcsolatban a Testület nem tudott megnyugtatóan állást foglalni, mivel a panaszos a meghallgatási jegyzőkönyvben nem sérelmezi, hogy ügyvédjét nem tudta értesíteni.

Ugyanakkor a Testület fontosnak tartja rögzíteni a következőket. A szabálysértési eljárásban az eljárás alá vont személy a Szabálysértési törvény 48. §-a alapján jogosult az eljárás bármely szakaszában védőt meghatalmazni. Ahhoz, hogy ez a jog valóban érvényesüljön, az szükséges, hogy arról az eljárás alá vont személyt e jogára megfelelő időben figyelmeztessék.

A Szabálysértési törvény 66. §-a viszonylag kevés kérdésben tesz kötelezővé figyelmeztetést az eljárás alá vont személy kihallgatása előtt. A (3) bekezdés szerint az eljárás alá vont személyt meghallgatásának megkezdésekor figyelmeztetni kell arra, hogy nem köteles vallomást tenni, illetve azt bármikor megtagadhatja, továbbá, hogy amit mond, az bizonyítékként felhasználható vele szemben. A (4) bekezdés úgy rendelkezik, hogy ha az eljárás alá vont személy a vallomás tételét megtagadja, figyelmeztetni kell őt arra, hogy ez a körülmény az eljárás folytatását nem akadályozza, ő viszont a védekezésnek erről a módjáról lemond.

A panaszos kihallgatásának jegyzőkönyve – üdvözlendő módon – az eljárás alá vont személy egyéb (pl.: iratmegismerési, kérdésfeltevési és észrevételezési) jogaira vonatkozó kioktatást is tartalmaz, ugyanakkor a védő meghatalmazásának lehetőségét nem említi. A Testület azt javasolja, hogy a rendőri szervek a védő meghatalmazására vonatkozó jogról történő kioktatásnak a jegyzőkönyvben való feltüntetését is tegyék az általános gyakorlat részévé.

Az Rtv. 18. §-ának (1) bekezdése kimondja: a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen. Bár a jogszabály nem részletezi, ki lehet „más személy”, a fogalomba az ügyvéd aggálytalanul beleérthető és beleértendő. Csak ilyen értelmezés esetén egyeztethető össze ugyanis a magyar szabályozás a nemzetközi követelményekkel, így például a Kínzás megelőzésére létrejött európai bizottság (CPT) ajánlásaival, amely bizottság 2005-ös magyarországi látogatását követően jelentésének 23. pontjában felhívta a magyar hatóságokat: tegyenek lépéseket annak érdekében, hogy a rendőrség által fogvatartott személyek a fogva tartásuk legelső pillanatától kezdve igénybe vehessenek ügyvédi segítséget (<http://www.cpt.coe.int/documents/hun/2006-20-inf-eng.htm>).

A Testület – bár a konkrét ügyben nem tudta egyértelműen megállapítani, hogy a panaszos jelezte-e igényét az ügyvéd értesítésére, és ezen joga csorbát szenvedett-e – fel kívánja hívni a rendőrség figyelmét e követelmény betartásának fontosságára.

5) A panaszos sérelmezi, hogy órákat váratották egy rossz fizikai állapotban lévő, bűdös zárkában. A Testület megállapította, hogy a panaszost 9 óra 35 perckor állították elő, kihallgatása három órával később, 12 óra 34 perckor kezdődött meg, 13 óra 15-kor fejeződött be, és ezt követően a panaszos még két és fél óráig, 15 óra 45 percig fogva volt tartva.

A fentiekben jelzetteknek megfelelően a panasz egyes elemeit attól függetlenül vizsgálja a Testület, hogy az előállítás jogalapjának hiánya miatt a fogvatartás akármilyen rövid időtartam esetén jogszerűtlennek minősülne. Erre tekintettel vizsgálta a Testület, hogy még amennyiben jogszerű lett is volna a panaszos előállítása, annak hatórási időtartama a szükséges mértéket meghaladta volna.

A kihallgatást megelőző három órás időtartamot a Testület nem tartja eltúlzottnak annak fényében, hogy a panaszost a fogvatartás helyszínére kellett szállítani, befogadása során a nála lévő tárgyakat letétbe kellett venni, sort kellett keríteni orvosi vizsgálatára, és így tovább.

Ugyanakkor a kihallgatás lezárása és az előállítás vége közötti több mint két órás tartamra a Testület nem kapott a rendőrségtől elfogadható magyarázatot, noha a panasz tartalmával a rendőrség tisztában volt.

Az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdése szerint a rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a *szükséges ideig*, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ez azt jelenti,

hogy a 8 óránál rövidebb előállítás is lehet időtúllépés miatt jogszerűtlen, mégpedig attól a pillanattól kezdve, hogy megszűnik az az ok, amely a fenntartását addig szükségessé tette. A panaszos kihallgatása után a további fogva tartást szükségessé tevő ok a Testület rendelkezésére álló adatok szerint már nem állt fent, tehát a panaszost a rendőrség 13 óra 15 perc után már mindenképpen jogalap nélkül tartotta fogva, ezzel megvalósítva az Alkotmány 55. §-ában biztosított személyes szabadságának jogellenes korlátozását.

A Gyorskocsi utcai intézmény zárkáinak rossz fizikai állapota ismert a Testület előtt. A már említett CPT jelentés 31. pontja is felhívja a figyelmet a szellőzés és a természetes fény hiányára, valamint a zárkákban uralkodó rossz higiénés körülményekre. Ezek a körülmények ugyan nem érik el azt a szintet, amelynél már megalázó, embertelen bánásmódról lehetne beszélni, de súlyosítják azt a sérelmet, amelyet a jogalap nélküli fogvatartás okoz.

6) A panaszos azon állításával kapcsolatban, hogy 6 órán keresztül nem kapott enni, a Testület nem tudott megnyugtatóan állást foglalni. A BRFK válaszelevele szerint nincs dokumentált nyoma annak, hogy a panaszos a fogdaőrségtől élelmet kért volna. A BRFK szerint a Gyorskocsi utcai fogda az említett napon 150 db konzerv étellel rendelkezett, amelyből más előállított személyeknek történt kiadás, és amennyiben a panaszos ilyen igényét jelezte volna, a fogdaőrség számára is biztosított volna élelmet. A BRFK levele szerint a belső vizsgálat megállapította, hogy a panaszos a 2009. március 15-én végzett meghallgatása során elkérte a meghallgatást végző rendőr asztalán tárolt saját élelmét, amelyet megkapott és el is fogyasztott, továbbá hogy az előadók ásványvízzel is megkínálták.

Ezen túlmenően a panaszos a kihallgatási jegyzőkönyvben – szemben a hozzátartozók értesítésének elmaradásával – nem tett említést arról, hogy nem kapott élelmet.

Mindezek alapján a Testület úgy találta, hogy az élelmezésre vonatkozó panasz megalapozottsága a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem értékelhető egyértelműen, így ezzel kapcsolatosan nem állapított meg alapjogsérelmet.

Ugyanakkor a Testület e vonatkozásban is felhívja a figyelmet az előállítottak helyzetének szabályozatlanságára. Jogszabályi rendelkezések hiányában csak a BRFK levelében is hivatkozott 26-326/3/2006. számú, az Országos Rendőr-főkapitányság Közbiztonsági Főigazgatója által kiadott körlevélhez mellékelte tájékoztató tartalmaz iránymutatást az előállítottak élelmezését illetően. Ez a helyzet nem egyeztethető össze a jogbiztonság követelményével, amire a Testület fel fogja hívni az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium figyelmét.

IV.

A fentiek alapján a Testület megállapította, hogy a panaszossal szemben foganatosított eljárás szinte minden pontja kifogásolható volt. Az intézkedés-sorozat eredményeként

a panaszos véleménynyilvánítási jogának, személyes szabadságának, tisztességes eljáráshoz való jogának és emberi méltóságának egyenként és összességében is súlyos fokú sérelme következett be, ezért a Testület a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

Budapest, 2009. június 3.

Dr. Kaltenbach Jenő

elnök,
testületi tag

Dr. Juhász Imre

elnökhelyettes,
testületi tag

Dr. Féja András

testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf

előadó testületi tag

Független Rendészeti Panasztestület